

UCHWAŁA

Dnia 12 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący)

SSN Jan Majchrowski (sprawozdawca)

SSN Jarosław Sobutka

Protokolant Anna Rusak

przy udziale prokuratora Czesława Stanisławczyka z Prokuratury Krajowej
Wydziału Spraw Wewnętrznych oraz Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego
Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego Małgorzaty Ciężkowskiej –
Gabryś

w sprawie prokuratora Prokuratury Rejonowej w W. M. N.

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej

na posiedzeniu w dniu 12 marca 2021 roku

zażalenia prokuratora

od uchwały Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej z dnia 30 lipca 2020 roku,
sygn. akt I DO 32/20 w przedmiocie niewyrażenia zgody na pociągnięcie
prokuratora M. N. do odpowiedzialności karnej za czyn z art. 231 § 1 kk

postanowił

1. na podstawie art. 437 § 1 kpk w zw. z art. 135 § 11 w zw. z art.
171 pkt 1 ustawy z 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze
utrzymać w mocy zaskarżoną uchwałę;

2. na podstawie art. 166 ustawy z 28 stycznia 2016 roku Prawo
o prokuraturze kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pismem procesowym datowanym na dzień 29 czerwca 2020 roku, Naczelnik Wydziału Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej wniósł o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Prokuratury Rejonowej w W. M. N., któremu zamierzano postawić zarzut tego, że w dniu 17 marca 2018 roku w W., działając umyślnie w zamiarze bezpośrednim, nie dopełnił ciążących na nim, jako funkcjonariuszu publicznym – prokuratorze, obowiązków w toku prowadzonego postępowania przygotowawczego o sygnaturze PO I Ds (...) Prokuratury Okręgowej w W., wynikających z treści przepisów art. 297 § 1 pkt 5 kpk i art. 249 § 1 kpk, w zakresie co najmniej wykonania czynności mających na celu zabezpieczenie prawidłowego toku tego postępowania przygotowawczego, poprzez odstąpienie od skierowania do sądu wniosku o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, wobec ustalonego w tym śledztwie sprawcy przestępstwa, podejrzanego M. W., mimo świadomości istnienia obiektywnych przesłanek uzasadniających niezbędność skierowania takiego wniosku wobec podejrzanego, czym działał na szkodę interesu publicznego, tj. o przestępstwo z art. 231 § 1 kk.

W odpowiedzi, prokurator M. N. wniósł o nieuwzględnienie wniosku i podjęcie uchwały o niewyrażeniu zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej.

Uchwałą Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej z dnia 30 lipca 2020 roku, sygn. akt I DO (...), odmówiono wyrażanie zgody na pociągnięcie prokuratora M. N. do odpowiedzialności karnej oraz orzeczono o kosztach postępowania. W uzasadnieniu uchwały stwierdzono między innymi, że we wniosku o uchylenie immunitetu nie wskazano jakichkolwiek dowodów na jego poparcie, co budziło poważane wątpliwości co do motywów jego złożenia. Nie przedstawiono przy tym materiałów, które dawałyby podstawy do rozważania, czy prokurator M. N. celowo umyślnie nie skierował wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania w sytuacji, gdy okoliczności sprawy tego wymagały. Brak było podstaw do uznania, iż nie dopełnił on swoim zachowaniem obowiązków przewidzianych w 297 § 1 pkt 5 kpk lub art. 249 § 1 kpk. W sprawie nie zachodziła sytuacja braku bądź niewłaściwego zebrania, zabezpieczenia i utrwalenia dowodów. Nieskierowanie

wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania nie miało związku z tym celem postępowania, zaś obawa bezprawnego wpływania na tok postępowania nie została we wniosku w ogóle wyrażona. Art. 249 § 1 kpk wskazuje jedynie na możliwość zastosowania środków zapobiegawczych, zaś prokurator M. N. zamierzał zastosować nieizolacyjne środki zapobiegawcze, stąd żadne niedopełnienie obowiązków w tym względzie również nie wchodziło w rachubę. Wnioskodawca nie wskazał również żadnej konkretyzacji znamienia wystąpienia niebezpieczeństwa szkody w interesie publicznym. Sam wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania został ostatecznie złożony przez innego prokuratora – naczelnika wydziału, w którym pełnił swoje obowiązki prokurator M. N. Nie podejmował on swoich działań w tajemnicy, co mogłoby stwarzać rzeczywiste niebezpieczeństwo wystąpienia tejże szkody, o wszystkim informowany był tenże naczelnik wydziału. W kwestii zamiaru, sąd I instancji podniósł, że zarówno tło sprawy, jak również analiza motywów prokuratora M. N., nie pozwalały na uznanie, że działał on z zamiarem niedopełnienia obowiązku. Pomiędzy prokuratorem M. N., a naczelnikiem wydziału oraz funkcjonariuszami CBŚP wystąpiła różnica poglądów co do konieczności stosowania tymczasowego aresztowania w tej sprawie. Różnice te dotyczyły również kwalifikacji prawnej tego czynu, co do której prokurator M. N. miał wątpliwości, które konsultował z naczelnikiem wydziału. Nadto, w związku z tym wątpliwościami, ustnie odmówił on wystąpienia z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Naczelnik wydziału nie wydał mu jednak pisemnego polecenia wystąpienia z takim wnioskiem. Materiał dowodowy wskazywał, że stanowisko to wynikało z błędnej oceny materiału dowodowego. W sprawie obiektywnie istniały przesłanki do zastosowania tymczasowego aresztowania. Błędna ocena okoliczności sprawy nie mogła jednak prowadzić do uznania, że prokurator M. N. celowo odstąpił od tej czynności. Nadto jego stanowisko pozostawało pod ochroną zasady określonej w art. 7 kpk i nie można było go postrzegać jako celowego działania niezgodnego z prawem. W Prokuraturze Okręgowej w W. istniała przy tym praktyka uzgadniania rodzaju stosowanych środków zapobiegawczych ze zwierzchnikami służbowymi. Naczelnik wydziału miał odmienne stanowisko od prokuratora M. N., należało więc zakładać, że mimo odmiennej oceny przez referenta sprawy, wniosek o zastosowanie tymczasowego

aresztowania zostanie złożony. Postawa prokuratora M. N., który nie zmienił swojego zdania co do tego wniosku mieściła się w ramach niezależności prokuratora. Naczelnik wydziału został o tym stanowisku poinformowany i zadziałały mechanizmy wewnętrznego nadzoru. Zgromadzony materiał dowodowy pozwalał co najwyżej na stwierdzenie, że odstąpienie od skierowania wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania było skutkiem błędu prokuratora M. N., wynikającym nieumyślnej, nieprawidłowej oceny, a eliminacji tych błędów służyć powinny instrumenty nadzorcze. Błąd prokuratora M. N. mógł być ewentualnie przedmiotem postępowania dyscyplinarnego.

Zażalenie na tę uchwałę wniósł prokurator – Naczelnik Wydziału Spraw Wewnętrznych Prokuratury Krajowej. Zaskarżył on orzeczenie w zakresie odmowy zezwolenia na pociągnięcie prokuratora M. N. do odpowiedzialności karnej, na jego niekorzyść. Skarżący postawił zarzut błędu w ustaleniach faktycznych polegającego na bezzasadnym uznaniu przez sąd, że zachowanie funkcjonariusza publicznego – prokuratora M. N., który w dniu 17 marca 2018 roku w W., w toku sprawy o sygnaturze PO I Ds (...) prowadzonej przez Prokuraturę Okręgową w W., w zakresie odstąpienia od skierowania do sądu wniosku o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania wobec podejrzanego M. W., nie wyczerpało znamion umyślnego przestępstwa z art. 231 § 1 kk, podczas gdy prawidłowa analiza wszystkich elementów przedmiotowych i podmiotowych powyższego czynu, ocenianych prawidłowo i we wzajemnym ze sobą powiązaniu przemawia za poglądem przeciwnym i prowadzi do jednoznacznego wniosku, iż prokurator M. N. pomimo świadomości istnienia obiektywnych przesłanek uzasadniających niezbędną skierowania takiego wniosku względem w/w podejrzanego nie dopełnił umyślnie ciążących na nim obowiązków służbowych wynikających z treści w/w przepisów art. 297 § 1 pkt 5 kpk i art. 249 § 1 kpk wyczerpując swoim zachowaniem znamiona przestępstwa z art. 231 § 1 kk. Autor zażalenia wniósł o zmianę zaskarżonej uchwały poprzez zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora M. N. o czyn z art. 231 § 1 kk. W uzasadnieniu wskazano, że sąd I instancji dokonał błędnych ustaleń w zakresie okoliczności faktycznych towarzyszących inkryminowanemu zachowaniu prokuratora M. N., co do realizacji znamion strony przedmiotowej i podmiotowej

czynu. Sąd *a quo* z zebranego materiału dowodowego wyciągnął błędne wnioski. Wskazywane we wniosku art. 297 § 1 pkt 5 kpk oraz art. 249 § 1 kpk miały związek z zachowaniem prokuratora M. N., bowiem zebranie materiału dowodowego determinuje czynności mające na celu zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania, a ukrywanie się podejrzanego i obawa matactwa z jego strony wiąże się z zasadnością stosowania tymczasowego aresztowania. W niniejszej sprawie, pomimo brzmienia art. 249 § 1 kpk wystąpienie przez prokuratora M. N. o zastosowanie tymczasowego aresztowania było w swoisty sposób obligatoryjne, a środek ten jako jedyny dawał gwarancję zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Wszelkie okoliczności uzasadniające stosowanie tymczasowego aresztowania znane były prokuratorowi M. N. przed skierowaniem wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania. Zdaniem skarżącego, bezkrytyczne przyjęcie stanowiska, że w sprawie nie istniało niebezpieczeństwo wyrządzenia szkody nie zaistniało, bowiem naczelnik wydziału sporządził wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania, prowadziłoby do uznania, że znamieniem przestępstwa z art. 231 § kk jest skutek w postaci wystąpienia szkody, co jest sprzeczne z treścią tego przepisu. Naczelnik wydziału dostrzegł zaś niebezpieczeństwo, czego skutkiem była ingerencja w to postępowanie. Prokuratorowi M. N. należało przypisać także działanie z zamiarem ewentualnym. W sprawie istniały okoliczności wskazujące na realne niebezpieczeństwo ucieczki i ukrywania się podejrzanego, o czym prokurator M. N. wiedział z dokumentacji znajdujących się w sprawie oraz z przebiegu czynności. Okoliczności te wskazywały, że nie występując z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania przewidywał on możliwość wystąpienia rzeczywistego niebezpieczeństwa wystąpienia szkody, tj. zakłócenia toku postępowania karnego. W ocenie skarżącego ochrona swobodnej oceny dowodów nie może legalizować bezprawnego zachowania funkcjonariusza publicznego, który odstępuje od wystąpienia z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania w sytuacji, gdy jedynie tymczasowe aresztowanie mogło zabezpieczyć prawidłowy tok postępowania. Kryteria błędu wiążą się z usprawiedliwioną nieświadomością, która w tej sprawie nie miała miejsca. Ciężar gatunkowy bezprawnego zachowania

prokuratora M. N. wykraczał poza granice deliktu dyscyplinarnego, co skutkowało koniecznością prowadzenia postępowania karnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie. Decyzję procesową sądu *a quo* należało uznać za prawidłową. Argumentacja zawarta w zażaleniu w żadnej mierze nie mogła doprowadzić do zmiany bądź uchylenia zaskarżonej uchwały. Nadto Sąd Najwyższy rozpoznał zażalenie w granicach zaskarżenia, mając na względzie treść stawianego zarzutu.

Sąd Najwyższy pragnie zauważyć, że argumentacja zawarta w zażaleniu, stanowi w zasadzie powtórzenie tej zawartej we wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora M. N. Tymczasem sąd *a quo* odniósł się do tych argumentów w sposób niezwykle drobiazgowy, wyczerpując w zasadzie problematykę w niniejszej sprawie. Stanowisko sądu I instancji zasługuje przy tym na pełną aprobatę. Zbędnym jest przy tym powtarzanie argumentów zawartych w zaskarżonej uchwale, do treści której należy w niniejszej sprawie odesłać. Treść zażalenia, zawierająca argumenty, do których sąd *a quo* odniósł się w swoim orzeczeniu w sposób pełni przekonujący, nie mogła w niniejszej sprawie spowodować podważenia zaskarżonego orzeczenia.

W sprawie zauważyć należy, że skarżący akcentując konieczność wystąpienia w sprawie z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania pominął powody, dla których sąd I instancji uznał, że prokuratorowi M. N. nie sposób jest przypisać działania wyczerpującego znamiona art. 231 § 1 kk. Zważyć należy, że sąd ten stwierdził przecież, że w sprawie istniały obiektywne powody do wystąpienia z takim wnioskiem. Tyle tylko, że powodem stanowiska prokuratora M. N. nie było celowe, motywowane przestępczymi pobudkami, a niewłaściwa ocena materiału dowodowego, co istotne, w realiach niniejszej sprawy mogąca wystąpić, nie mająca charakteru niemożliwej do zaistnienia – absurda. Wbrew twierdzeniom skarżącego, zachowanie prokuratora M. N., mimo iż obiektywnie błędne, to nie można było go wykluczyć w świetle zasady z art. 7 kpk, w tym także zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego. Podkreślić należy, że

stanowisko to wynikało z problematyki przypisania właściwej kwalifikacji prawnej zachowaniu podejrzanego w tej sprawie, gdzie wystąpiła różnica zdań pomiędzy prokuratorem M. N., a naczelnikiem wydziału i funkcjonariuszami CBŚP, a nie z tego, że prokurator M. N. doszukiwał się okoliczności sprawy, które nie zaistniały bądź nie zauważał oczywistych wydarzeń, czy oczywiście opacznie je interpretował. Materiał dowodowy zebrany w sprawie wskazywał przy tym, że zachowanie podejrzanego mogło obiektywnie budzić wątpliwości interpretacyjne co do kwalifikacji prawnej, a co za tym idzie także w sferze konieczności zastosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego. Działanie prokuratora M. N. nie nosiło przy tym żadnych motywów wskazujących, aby zachowywał on się tak umyślnie, w celu doprowadzenia do uniknięcia przez podejrzanego tymczasowego aresztowania, z przestępczych pobudek. Wtedy stanowiłoby to istotnie sprzeniewierzenie się pełnionej służbie prokuratora, a podejrzany mógłby uniknąć zastosowania środka zapobiegawczego w wyniku przestępstwa. Z materiału dowodowego jednak taka motywacja prokuratora M. N. nie wynikała. Okoliczności te skutkowały brakiem możliwości przypisania mu działania umyślnego, także w zamiarze ewentualnym, stąd brak było podstaw do wyrażenia zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej. Działania motywowanego błędną oceną materiału dowodowego nie sposób jest oceniać przez pryzmat przekroczenia uprawnień z art. 231 § 1 kk. W przeciwnym wypadku prowadzić by to mogło do możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności karnej za błędne decyzje procesowe, w związku z niewłaściwą oceną materiału dowodowego. Właściwym zaś miejscem naprawiania takich błędów są działania nadzorcze lub stosowne postępowania odwoławcze. Dla zaistnienia przestępstwa z art. 231 § 1 kk, konieczne jest wykazanie umyślności, a więc świadomości przestępczego charakteru takiego zachowania, co z reguły wiąże się z określoną motywacją nakierowaną na osiągnięcie konkretnego skutku. W niniejsze sprawie brak było jakichkolwiek podstaw do stwierdzenia, aby prokurator M. N. miał w związku z tą decyzją jakiegokolwiek interes. Jeżeli chodzi o kwestię naruszenia zasad określonych w art. 297 § 1 pkt 5 kpk i art. 249 § 1 kpk, w tym względzie podzielić należało stanowisko sądu I instancji. Zgodzić należy się również z poglądem zawartym w zaskarżonej uchwale odnośnie zagrożenia niebezpieczeństwa wystąpienia szkody. W realiach

niniejszej sprawy bowiem, mając na względzie organizację i praktyczny nadzór w tej jednostce prokuratury, możliwość taka była wykluczona. Należy mieć tutaj na względzie fakt, że w niniejszej sprawie prokurator M. N. nie działał z bezprawną motywacją, nie ukrywając przecież swojego zachowania. Stąd, mając na względzie transparentność jego zachowania, jakiegokolwiek zagrożenie nie występowało. Zgodzić należy się ze stanowiskiem skarżącego, że ochrona swobodnej oceny dowodów nie może legalizować bezprawnego zachowania funkcjonariusza publicznego. Niemniej jednak zważyć należy, że w realiach niniejszej sprawy zachowanie prokuratora M. N. nie było bezprawne. Należy przy tym oddzielić kwestię dokonywanej oceny materiału dowodowego od działań bezprawnych funkcjonariusza publicznego, bowiem dla zaistnienia przestępstwa z art. 231 § kk konieczne jest jeszcze u takiej osoby działanie z przestępczym zamiarem. Dokonywana ocena materiału dowodowego może być wtedy elementem zachowania wyczerpującego znamiona przestępstwa i nie stanowi przy tym automatycznej podstawy wyłączenia odpowiedzialności. Tyle tylko, że w takiej sytuacji należy wykazać umyślność działania. Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwolił na przyjęcie takiego stwierdzenia w stosunku do prokuratora M. N. Poza tym powtórzyć należało za sądem I instancji, że przedmiotowe zachowanie mogłoby być rozpatrywane jedynie w postępowaniu dyscyplinarnym. Brak było więc podstaw do uznania, że zachodzą przesłanki do uchylenia immunitetu prokuratorowi M. N.

Mając na uwadze powyższe sąd odwoławczy utrzymał w mocy zaskarżoną uchwałę.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o art. 166 ustawy z 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze.